

სახელმწიფო თავდაცვის ანტიკორუფციული ინდექსი ხშირად დასმული კითხვები

1. რა არის სახელმწიფო თავდაცვის ანტიკორუფციული ინდექსი?

სახელმწიფო თავდაცვის ანტიკორუფციული ინდექსი არის სხვადასხვა დონეზე კორუფციის რისკის სიღრმისეული კვლევა, რომელიც ჩატარდა მსოფლიოს 82 ქვეყანაში. ქვეყნებისათვის ქულების მინიჭება ხდება 77 კითხვის მიხედვით. ეს შეკითხვები ეხება თავდაცვის სისტემის გამჭვირვალობას და ანტიკორუფციულ მექანიზმებს. კითხვარი ეყრდნობა „საერთაშორისო გამჭვირვალობა – ბრიტანეთის“ თავდაცვისა და უსაფრთხოების პროგრამის (TI-DSP) ფარგლებში შემუშავებულ კორუფციის რისკების ტიპოლოგიას და ამ რისკების გადაჭრის იმ ძირითად მიმართულებებს, რაც დღესდღეობით არსებობს ამ სფეროში.

ინდექსის შესადგენად საჭირო ინფორმაცია და შეკითხვები ეფუძნება ექსპერტების ანალიზს, დამოუკიდებელი ექსპერტების შეფასებებსა და, რაც შემთხვევებში, მთავრობების წარმომადგენლებისა და „საერთაშორისო გამჭვირვალობის“ ეროვნული ბიუროების კომენტარებს.

2. რატომ გადაწყვიტეთ ამ ინდექსის შემუშავება?

თავდაცვის სფეროს გადამწყვეტი მნიშვნელობა აქვს ქვეყნის უსაფრთხოებისთვის და კორუფცია ამ სფეროში საკმაოდ საშიშია. თანამედროვე პერიოდში, კორუფცია თავდაცვის სფეროში ნიშნავს ფულის არამიზნობრივ ხარჯვას, და საბოლოო ჯამში ადამიანების სიცოცხლეს აგდებს საფრთხის ქვეშ – ეს კი აუცილებლად უნდა შეწყდეს.

თავდაცვის სფეროში კორუფციის რისკი არსებობს, რადგან ამ სფეროში კონტრაქტებში გადახდილი თანხის რაოდენობა ძალიან დიდია, რაც საშუალებას აძლევს კორუმპირებულ პირებს დამალონ თანხები. სწორედ ამიტომ აუცილებელია ამ სფეროში იყოს მეტი გამჭვირვალობა, რათა მოქალაქეებმა იცოდნენ თუ როგორ იხარჯება მათ მიერ გადასახადებში გადახდილი თანხა. ჩვენ ვფიქრობთ, რომ თავდაცვის სფეროს მაღალჩინოსნებს კეთილსინდისიერებისა და ღიაობის კუთხით, შეუძლიათ უჩვენონ მაგალითი ქვეყანაში არსებულ სხვა ინსტიტუტებსა და სექტორებს.

ინდექსი ხელს შეუწყობს კორუფციის პრობლემის შესახებ ცნობიერების ამაღლებას და მოგვაწვდის ინფორმაციას თუ როგორ უმკლავდებიან ქვეყნები არსებულ რისკებს. ინდექსი საშუალებას მოგვცემს ქვეყნების თავდაცვის სფეროები შევადაროთ ერთმანეთს არსებული რისკების, გეოგრაფიული მდებარეობის და მომდევნო წლებში უკვე წინა წლების მონაცემების მიხედვით.

ინდექსი მოგვაწვდის თავდაცვის სფეროს სიღრმისეულ კვლევას და შესაძლებელია გახდეს ამ სფეროს რეფორმის საფუძველი.

3. რატომ ახორციელებთ აღნიშნულ ინდექსს ახლა?

კორუფციის საკითხი მზარდ მნიშვნელობას იძენს ყოველდღიურ გამოცემებსა და საჯარო დისკუსიებში მთელი მსოფლიოს მასშტაბით. გამომდინარე იქიდან, რომ თავდაცვის სექტორში კორუფციის შესახებ ბევრს საუბრობენ, აუცილებელია ზედმიწევნით იქნეს შესწავლილი ზუსტად სად-სხვადასხვა ქვეყნების მასშტაბით-არსებობს კორუფციის რისკი. „საერთაშორისო გამჭვირვალობა – ბრიტანეთი“ 2004 წლიდან მუშაობს ანტიკორუფციული სტანდარტების გაუმჯობესებაზე მსოფლიოს თავდაცვის ინდუსტრიაში. ამ

დროიდან მოყოლებული, მთავრობები ხშირად გვეკითხებოდნენ თუ როგორ შეიძლება პრაქტიკულად გაუმჯობესდეს მთავრობის და კომპანიების საქმიანობა. ეს კვლევაც ამ კითხვაზე პასუხის გაცემის მცდელობაა.

4. რა არის კვლევის ძირითადი მიგნებები?

ინდექსი ქვეყნებს ჰყოფს A-დან F-ჯგუფამდე. ინდექსის მიხედვით ირკვევა, რომ ქვეყნების ორ მესამედზე მეტი ბოლო სამ ჯგუფშია (D, E და F) მოხვედრილი. შეფასებული 82 ქვეყნიდან, მხოლოდ ცხრა მოხვდა პირველ ორ ჯგუფში, ხოლო აქედან ორი ქვეყანა პირველ ჯგუფში. ამ შედეგების ფონზე ნათელია, რომ მსოფლიოს მასშტაბით მეტი ძალისხმევაა საჭირო.

რაც შეეხება კონკრეტული რისკების სფეროს, საერთო ჯამში მთავრობებმა ყველაზე მაღალი ქულები პერსონალის აყვანის კატეგორიაში მიიღეს. ქვეყნებს აქვთ კარგი მიღწევები შიდა კონტროლის თვალსაზრისით, მაგალითად როგორიცაა პერსონალის ანაზღაურების გამართული მექანიზმი, ხოლო რაც შეეხება რთული სფეროების კონტროლს, განსაკუთრებით ეს ეხება ოპერაციულ რისკებს, აქ ქვეყნების მიღწევები შედარებით სუსტია.

5. რა რისკებს ზომავს ინდექსი და რატომაა ეს მნიშვნელოვანი?

„საერთაშორისო გამჭვირვალობა – ბრიტანეთის“ თავდაცვისა და უსაფრთხოების პროგრამის (TI-DSP) ფარგლებში შემუშავდა ძირითადი რისკების კატეგორია. რისკების ტიპოლოგიის შემუშავების პროცესში გათვალისწინებულ იქნა საერთაშორისო გამჭვირვალობის მრავალწლიანი გამოცდილება მთავრობებთან, შეიარაღებულ ძალებთან, თავდაცვის კომპანიებთან, უსაფრთხოების სფეროს ექსპერტებთან და სამოქალაქო საზოგადოების ინსტიტუტებთან, ასევე გამოყენებულ იქნა კვლევები.

პოლიტიკური რისკი მოიცავს თავდაცვის კანონმდებლობაში არსებულ შესაძლო რისკს, როდესაც კორუფციის გავლენით შეიძლება კანონმდებლობა შეიცვალოს. **ფინანსური რისკი** ჩნდება მსხვილი და პოტენციურად საიდუმლო თავდაცვის ბიუჯეტისა და შემოსავლების წყაროების არამიზნობრივი ხარჯვის შედეგად. **პერსონალის რისკი** მოიცავს კორუფციას შეიარაღებულ ძალებში და თავდაცვის სამინისტროს პერსონალს შორის. **ოპერაციული რისკი** გულისხმობს კორუფციულ შემთხვევებს სამხედრო ოპერაციების დროს როგორც ქვეყნის შიგნით, ასევე მის ფარგლებს გარეთ. და ბოლოს, **შესყიდვების რისკი** ეხება თავდაცვის აღჭურვილობების და იარაღების შეძენის დროს ჩადენილ კორუფციულ ქმედებებს.

6. იმ ქვეყნებს, რომლებმაც მიიღეს დაბალი ქულები, ახასიათებთ თუ არა კორუფციის მაღალი დონე?

განსაზღვრების თანახმად, კორუფციული საქმიანობა არის ფარული და შესაბამისად მისი გაზომვა ძნელია. ინდექსი ყურადღებას ამახვილებს თავდაცვისა და უსაფრთხოების მაღალ ეშელონებში კორუფციის რისკზე და აფასებს, თუ რა დონეზე ხდება კორუფციული ქმედებები. მაშასადამე, ინდექსი არის არსებული კონტროლის მექანიზმებისა და პროცესების შეფასება, რომლებიც მიზნად ისახავენ კორუფციის მოსპობასა და პრევენციას, ასევე თავდაცვის ინსტიტუტებში კეთილსინდისიერების დანერგვას.

7. როგორ გამოირჩეხთ სუბიექტური მიდგომები შეფასებების გაკეთებისას?

თითოეულ შეკითხვას მოჰყვება სავარაუდო პასუხები შესაბამისი (0-დან 4-მდე) ქულებით, რომლებიც ობიექტურად შემუშავდა დამოუკიდებელი მკვლევარების მიერ, რათა გარანტირებული ყოფილიყო

ობიექტურობა ქულების შერჩევისას. საბოლოოდ, ქულები და კვლევა გაანალიზეს და სტანდარტებში მოაქციეს „საერთაშორისო გამჭვირვალობა – ბრიტანეთის“ თავდაცვისა და უსაფრთხოების პროგრამის(TI-DSP) ექსპერტებმა, რომლებიც პასუხისმგებელნი არიან საბოლოო ქულებისა და კატეგორიების შემუშავებაზე.

8. ვინ განსაზღვრა კითხვები შეფასებისთვის?

„საერთაშორისო გამჭვირვალობა – ბრიტანეთის“ თავდაცვისა და უსაფრთხოების პროგრამის გუნდმა(TI-DSP) გამოიყენა როგორც შიდა, ასევე გარე ექსპერტების შეფასებები, რათა განესაზღვრა შეკითხვები. ეს კითხვარი მუდმივად მოწმდებოდა თავდაცვისა და უსაფრთხოების სფეროს ექსპერტების მიერ მთელი მსოფლიოს მასშტაბით, რათა შეკითხვები და პასუხები ყოფილიყო სიღრმისეული და განსხვავებული კულტურისა და პოლიტიკის მქონე ქვეყნების შესაბამისი. კითხვები დაეყრდნო „საერთაშორისო გამჭვირვალობა – ბრიტანეთის“ თავდაცვისა და უსაფრთხოების პროგრამის მიერ შემუშავებულ კორუფციის რისკების ტიპოლოგიას, რომლებიც ჩამოყალიბდა ანტიკორუფციულ საქმიანობისა და თავდაცვის სფეროში გამოცდილ ექსპერტებთან კონსულტაციების შედეგად.

9. როგორ მოხდა ქვეყნების შერჩევა ინდექსისთვის?

ქვეყნები შეირჩა რამდენიმე კრიტერიუმის საფუძველზე, რომლებიც უმეტესწილად ასახავენ გაზრდილი კორუფციის რისკს თავდაცვისა და უსაფრთხოების სფეროში. შეირჩა ექვსი ობიექტური კრიტერიუმი:

1. იარაღის ექსპორტის აგრეგატული რაოდენობა 2001-2010
2. იარაღის იმპორტის აგრეგატული რაოდენობა 2001-2010
3. სამხედრო ჯარის ზომა (აბსოლუტური მაჩვენებლები) 2010
4. სამხედრო ჯარის ზომა (ერთ სულ მოსახლეზე დაანგარიშებით) 2010
5. პოლიციის ზომა (აბსოლუტური მაჩვენებლები) 2003-2008
6. პოლიციის ზომა(ერთ სულ მოსახლეზე დაანგარიშებით) 2003-2008

ინდექსში მოცემული ქვეყნები შეირჩა გეოგრაფიული მრავალფეროვნების საფუძველზე, და ასევე, გათვალისწინებულ იქნა ქვეყნებში კვლევისთვის საკმარისი რესურსების არსებობა. ანალიზისთვის 82 ქვეყანა შეირჩა. ამ ქვეყნების ჩამონათვალი შეგიძლიათ იხილოთ დანართში.

10. რას ნიშნავს დაყოფა?

ქვეყნების დაყოფა მოხდა იმის მიხედვით, თუ რამდენად გამჭვირვალედ ახერხებენ ისინი კორუფციის რისკების შემცირებას ეროვნული თავდაცვის ინსტიტუტებში. ამის გაზომვა ხდება 77 კითხვაზე გაცემული პასუხების საშუალებით. ქვეყნები გადანაწილებულია A-დან F ჯგუფების ჩათვლით, შემდეგი შეფასებისა და ჯგუფების დაყოფის წესების მიხედვით:

ქულების მინიჭების წესები:	ჯგუფების დაყოფა			
4 = მაღალი გამჭვირვალობა; ძლიერი ინსტიტუციონალური ქმედებების არსებობა კორუფციის რისკის გადასაჭრელად				

3 = საკმაოდ მაღალი გამჭვირვალობა; კორუფციის რისკის გადასაჭრელად არსებობს ინსტიტუციონალური ქმედებები, თუმცა მათ გარკვეული ნაკლოვანებები ახასიათებთ	A B C D E F	დაბალი ქულა (%) 83.3 66.7 50.0 33.3 16.7 0	მაღალი ქულა (%) 100 83.2 66.6 49.9 33.2 16.6	შესაბამისი რისკი ძალიან დაბალი დაბალი საშუალო მაღალი ძალიან მაღალი კრიტიკული
2 = საშუალო დონის გამჭვირვალობა; კორუფციის რისკის გადასაჭრელად არსებობს ინსტიტუციონალური ქმედებები, თუმცა მათ მნიშვნელოვანი ნაკლოვანებები ახასიათებთ				
1 = საკმაოდ დაბალი გამჭვირვალობა; კორუფციის რისკის გადასაჭრელად არსებობს სუსტი ქმედებები				
0 = დაბალი გამჭვირვალობა; კორუფციის რისკის გადასაჭრელად არსებობს ძალიან სუსტი ქმედებები/ან საერთოდ არ არსებობს				

11. როგორ იქნა პასუხაუცემელი კითხვები არითმეტიკულად შეყვანილი საბოლოო ქულების გამოანგარიშებისას?

დაანგარიშებისას ასეთი პასუხები არ იქნა გათვალისწინებული. ეს არის ყველაზე მარტივი გზა და უზრუნველყოფს ქვეყნების ქულების გამოანგარიშებას იმ პასუხების მიხედვით, რომლებიც უშუალოდ ეხება ამ ქვეყანას. შესაბამისად, ჩვენ გამოვითვალეთ ქულები იმ ინფორმაციაზე დაყრდნობით, რაც გვქონდა. ეს ნიშნავს რომ ქვეყნებს შორის განსხვავებები ძალიან მცირეა და არა აქვს არსებითი გავლენა ჯგუფების კატეგორიზაციაზე.

12. იციან თუ არა ინდექსის შედეგები მთავრობების წარმომადგენლებმა ინდექსის ოფიციალურად გამოქვეყნებამდე?

ამ ინდექსის განსაკუთრებულობა იმაშია, რომ ჩვენ ვთავაზობდით მთავრობების წარმომადგენლებს გაეკეთებინათ კომენტარები და გამოეთქვათ კრიტიკული შეფასებები ჩვენს კვლევაზე მთელი პროცესის განმავლობაში. ჩვენ ვუკავშირდებოდით ინდექსში შემავალი ქვეყნების მთავრობებს სანამ დავიწყებდით მათ შეფასებებს. თუ ისინი გვპასუხობდნენ დროულად, მთავრობის სპეციალური წარმომადგენელი ინიშნებოდა რათა მას თვალყური მიედევნებინა მიმდინარე კვლევისთვის.

სხვადასხვა მთავრობების წარმომადგენლები, რომლებსაც სურდათ ამ პროცესში მონაწილეობა, გამოგვეხმაურნენ შედარებით გვიან. ასეთ შემთხვევებში მათ ვერ შეძლეს კვლევაში მონაწილეობის მიღება, თუმცა ისინიც მოვიწვიეთ პირველადი ვერსიის შესაფასებლად და მივეცით შესაძლებლობა წარმოედგინათ ანგარიში გამოსაქვეყნებლად ჩვენს საიტზე: www.defenceindex.org და ბოლოს, თითოეული ქვეყნის საბოლოო შეფასება გაეზავნა შესაბამის თავდაცვის მინისტრს ინდექსის გამოქვეყნებამდე.

13. რა ტიპის ცვლილებების განხორციელება შეეძლოთ მთავრობის წარმომადგენლებს კვლევაზე?

მთავრობის წარმომადგენლებს შეეძლოთ წარმოედგინათ დამატებითი კომენტარები და შეხედულებები კვლევასთან დაკავშირებით. მთავრობის წარმომადგენლებს შეეძლოთ გაცნობოდნენ შეტანილ ცვლილებებს და ჰქონდათ შესაძლებლობა ხელი შეეწყოთ კვლევის სიზუსტისთვის. მათ ასევე ჰქონდათ შანსი, შესულიყვნენ შემფასებელთან დებატებში.

14. ვინ დააფინანსა აღნიშნული ინდექსის შემუშავება?

„საერთაშორისო გამჭვირვალობა – ბრიტანეთის“ თავდაცვისა და უსაფრთხოების პროგრამა (TI-DSP) ძირითადად დაფინანსებულია გაერთიანებული სამეფოს საერთაშორისო განვითარების დეპარტამენტის (DFID) მიერ. DFID უზრუნველყოფს სტრატეგიულ დახმარებას საერთაშორისო გამჭვირვალობისთვის როგორც ზოგადი, ასევე კონფლიქტის, ჰუმანიტარული და უსაფრთხოების (CHASE) პროგრამის პარტნიორობის შეთანხმებით (PPA). ამჟამად არსებული შეთანხმების თანახმად, 2011 წლიდან 2014 წლამდე, „საერთაშორისო გამჭვირვალობა – ბრიტანეთის“ თავდაცვისა და უსაფრთხოების პროგრამა (TI-DSP) არის პასუხისმგებელი კონფლიქტის, ჰუმანიტარული და უსაფრთხოების (CHASE) პროგრამის პარტნიორობის შეთანხმების (PPA) შესრულებაზე. დაფინანსების ძირითადი ნაწილი მოდის ამ წყაროდან. ინდექსი ასევე დაფინანსდა შვედეთის საერთაშორისო განვითარების სააგენტოს მიერ.

დამფინანსებლები კვლევის არცერთ ეტაპზე არ არიან ჩართულნი კვლევის პროცესში და მათ არ აქვთ გავლენა კვლევის შედეგებზე.

15. განმეორდება თუ არა ეს კვლევა?

ჩვენ გვსურს ეს ინდექსი კვლავ გამოვაქვეყნოთ ორ წელიწადში, რათა მოხდეს დროთა განმავლობაში მიღწეული პროგრესის მონიტორინგი, ასევე ვნახოთ შესრულდა თუ არა მთავრობების წარმომადგენლების მიერ ინდექსის კვლევის პროცესში გაკეთებული დაპირებები.

დანართი: შეფასებული ქვეყნების სია

ავსტრალია	ლიბანი
ავსტრია	ლიბია
ავღანეთი	მალაიზია
ალჟირი	მაროკო
ამერიკის შეერთებული შტატები	მექსიკა
ანგოლა	ნეპალი
არაბეთის გაერთიანებული საამიროები	ნიგერია
არგენტინა	ნორვეგია
ბანგლადეში	ომანი
ბაჰრეინი	პაკისტანი
ბელორუსია	პალესტინა
ბოსნია	პოლონეთი
ბრაზილია	რუანდა
ბულგარეთი	რუსეთი
განა	საბერძნეთი
გერმანია	სამხრეთ აფრიკა
დიდი ბრიტანეთი	სამხრეთ კორეა
ეგვიპტე	საუდის არაბეთი

ეთიოპია
ერაყი
ერიტრეა
ესპანეთი
ვენესუელა
ზიმბაბვე
თურქეთი
იაპონია
იემენი
ინდოეთი
ინდონეზია
იორდანია
ირანი
ისრაელი
იტალია
კამერუნი
კატარი
კენია
კვიპროსი
კოლუმბია
კონგოს დემოკრატიული რესპუბლიკა
კოტ-დ'ივუარი
ლატვია

საფრანგეთი
საქართველო
სერბეთი
სინგაპური
სირია
სლოვაკეთი
ტაივანი
ტაილანდი
ტანზანია
ტუნისი
უგანდა
უზბეკეთი
უკრაინა
უნგრეთი
ფილიპინები
ქუვეითი
ყაზახეთი
შვედეთი
შრი-ლანკა
ჩეხეთის რესპუბლიკა
ჩილე
ჩინეთი
ხორვატია